

Aan de orde is het **VAO Milieuraad (AO d.d. 3/6)**.

De voorzitter:

Ik heet de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu van harte welkom en geef mevrouw Ouwehand van de Partij voor de Dieren als eerste spreker het woord.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Voorzitter. Er wordt al erg lang gesproken over de bevoegdheid die lidstaten zouden moeten hebben in Europa om zelf te beslissen over de teelt van gewassen op hun land. Er ligt een voorstel dat lijkt te realiseren dat de lidstaten daar inderdaad zelf over gaan, maar wij hebben sterk de indruk dat het een wassen neus wordt en dat het gebruikt wordt om de deuren open te zetten voor gentech in Europa. Daarom dien ik twee moties in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Europese Commissie voornemens is om de teelt van het genetisch gemanipuleerde maistype 1507 toe te staan, ondanks het feit dat negentien lidstaten en het Europees Parlement zich tegen de toelating van deze genmais hebben gekeerd;

constaterende dat de Kamer middels aanneming van de motie op stuk nr. 113 (33750-XIII) de regering heeft verzocht om zich tegen de toelating van deze mais te verzetten;

constaterende dat de Europese Commissie mogelijkheden heeft om het voorstel voor toelating van de teelt van maistype 1507 in te trekken, waaronder middels het vragen van hernieuwd advies aan de Europese voedselveiligheidsautoriteit (EFSA) over de effecten van het gebruik van glufosinaat bij deze mais, onder andere op de volksgezondheid, aangezien dit in de eerdere beoordelingen niet is meegenomen;

constaterende dat er dit najaar een nieuwe Europese Commissie aantreedt;

verzoekt de regering, er bij de huidige Europese Commissie op aan te dringen om het besluit over de toelating van maistype 1507 over te laten aan de nieuwe Commissie,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Ouwehand. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 515 (21501-08).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het voorstel van de Europese Commissie om lidstaten zelf te laten besluiten over de teelt van gewassen op hun grondgebied, in theorie mogelijkheden biedt om beperkingen te stellen, maar dat maatregelen in de praktijk grote kans lopen te stranden, omdat de Europese Commissie en haar adviesorganen elke grond voor een aangekondigde beperking kunnen afkeuren;

concluderend dat het voorstel van de Europese Commissie over de teelt van gewassen slechts de schijn wekt van autonomie van lidstaten in plaats van deze bevoegdheid ook daadwerkelijk tot stand te brengen;

verzoekt de regering, niet in te stemmen met het teeltvoorstel totdat daadwerkelijk is geborgd dat lidstaten zelfstandig, en te allen tijde, beperkingen kunnen stellen aan de teelt van gewassen op hun grondgebied,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Ouwehand. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 516 (21501-08).

Mevrouw **Van Veldhoven** (D66):

Voorzitter. Ik had een motie in voorbereiding, maar als de staatssecretaris mij een toezegging kan doen, hoef ik de motie helemaal niet in te dienen. De motie zou gaan over het onderzoek dat gedaan wordt naar de kosteneffectiviteit van de verschillende maatregelen. We hebben in Europa een discussie over de vraag of we één of drie doelstellingen moeten hebben. Er wordt gezegd dat die drie doelstellingen bij elkaar de werking van dat ene doel, namelijk het reduceren van CO₂, ondermijnen. Volgens mijn fractie zijn er echter meer doelstellingen die we te dienen hebben, namelijk ook onze energie-onafhankelijkheid, een stukje innovatie en werkgelegenheid. Het is prima als er wordt gekeken naar het zo kosteneffectief mogelijk invullen van de doelstellingen, maar dan moet je ook alle drie de doelstellingen goed op hun merites bekijken.

Kan de staatssecretaris mij toezeggen dat er in het onderzoek — we hadden het er al even over in het AO — dat nu wordt gedaan, wordt gekeken naar de drie doelstellingen, CO₂-reductie, energiebesparing en hernieuwbare energie, en dat bij de vergelijking ervan in ieder geval wordt ingegaan op de gevolgen voor milieu en klimaat, maar ook voor werkgelegenheid, innovatie, geopolitieke verhoudingen en financiën, inclusief import en export van fossiele brandstoffen? Anders zou dat de tekst zijn van de motie die ik zou willen indienen. Ik had begrepen dat de staatssecretaris daar een eind mee zou kunnen komen. Ik hoor dat graag nog een keer officieel.

Dan heb ik nog een vraag over de brief die wij vanmorgen ontvingen. De staatssecretaris zegt: in de discussie over de

drie doelstellingen wordt het risico onderbonden dat er te hoge kosten gemaakt moeten worden om een nationaal doel te realiseren, als je het bindend doel van 27% hernieuwbare energie in 2030 op Europees niveau vastlegt in plaats van op lidstaatsniveau. Mijn vraag aan de staatssecretaris is: dat risico is er toch niet? In de huidige richtlijn is het toch ook al mogelijk om over de grens heen projecten te organiseren en die toe te rekenen aan de eigen nationale doelstelling? Die mogelijkheid bestaat allang, dus wat moet er dan nog ondervangen worden?

De heer **De Liefde** (VVD):

Voorzitter. Wij hebben in de Kamer al vrij vaak en uitgebreid gesproken over genetisch gemodificeerde gewassen en de toelating daarvan al dan niet in Nederland. Ik hoor graag in dit VAO nog even kort van de staatssecretaris wat haar inschatting is van de Milieuraad van morgen, als het gaat om het verkrijgen van een gekwalificeerde meerderheid voor het ene of het andere standpunt. Ik heb uit Europese bronnen begrepen dat die gekwalificeerde meerderheid nog geen vanzelfsprekendheid is. Wellicht kan de staatssecretaris ons wat wijzer maken in de aanloop naar die Milieuraad.

Daarnaast wil ik, mede namens de heer Van Dekken van de Partij van de Arbeid, een motie indienen over het nationaal afwegingskader.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat Nederland straks in een nationaal afwegingskader onder andere sociaal-economische en ethische redenen kan aanvoeren waarmee de toelating van een door EFSA als veilig beoordeeld genetisch gemodificeerd gewas voor teelt op Nederlands grondgebied tegengehouden kan worden;

van mening dat voor personen, ngo's en bedrijven rechtszekerheid en duidelijkheid vooraf in een nationaal afwegingskader heel belangrijk zijn;

van mening dat het nodig is, een helder en transparant nationaal afwegingskader op te stellen met daarin objectieve en toetsbare criteria;

verzoekt de regering, de Kamer actief te betrekken tijdens het opstellen van een nationaal afwegingskader voor de teelt van ggo's op Nederlands grondgebied,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden De Liefde en Van Dekken. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 517 (21501-08).

Wij wachten even tot de laatste motie is gekopieerd.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Staatssecretaris **Mansveld:**

Voorzitter. Er zijn drie moties ingediend en twee vragen gesteld. Ik ga eerst in op de drie moties en daarna op de twee vragen van mevrouw Van Veldhoven.

In de motie op stuk nr. 515 wordt de regering verzocht om het besluit over te laten aan de nieuwe Commissie. De oude toelatingsprocedure geldt, zoals die gold bij de aanvraag. Er zijn zes EFSA-opinies geweest en de Commissie, oud of nieuw, moet gewoon besluiten. Dus los van wie er zitten: er is een procedure, de oude toelatingsprocedure, en die moet gewoon worden gehanteerd, ongeacht de Commissie. Ik ontraad deze motie dan ook.

Ik kom bij de motie op stuk nr. 516, waarin de regering wordt verzocht, niet in te stemmen met het teeltvoorstel. Ik heb al uitgebreid met mevrouw Ouwehand overlegd en gedebatteerd in het algemeen overleg. De bedoeling van de nieuwe systematiek is nu net om de lidstaten de ruimte te geven om zelf over hun eigen grondgebied te beslissen, via stap een en stap twee. De borging zit in die twee stappen: de lidstaten kunnen zelfstandig en te allen tijde beperkingen stellen aan de teelt van gengewassen op hun grondgebied. Dat is het afwegingskader dat wij gaan hanteren.

Ik kan dan tegelijk het antwoord op de motie op stuk nr. 517 geven. Het actief betrekken van de Kamer is ook precies wat ik belangrijk vind. Ik vind het belangrijk dat wij een afwegingskader maken en dat ik daarover met de Kamer van gedachten wissel om er zo voor te zorgen dat wij tot een breed afwegingskader komen waarin wij ons kunnen vinden. De motie is wat dat betreft ondersteuning van beleid.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Ik wil de staatssecretaris vragen of zij de indruk heeft dat zij met een hier vast te stellen nationaal afwegingskader voorbij kan gaan aan die beperking die ik in de overweging van mijn motie heb gezet, namelijk dat de Europese Commissie en haar adviesorganen zelf kunnen besluiten dat een grond niet gerechtvaardigd is. Dat vraagt deze tweede motie namelijk: stem niet in met het voorstel totdat je daadwerkelijk geborgd hebt dat lidstaten zelf kunnen besluiten over die teelt.

Staatssecretaris **Mansveld:**

Het hele voorstel is bedoeld om te zorgen dat lidstaten een eigen afweging kunnen maken. We zien nu dat er bij de veiligheidsprocedure afwegingen worden gemaakt op sociaal-economische aspecten, waar het gaat om de vraag wat er binnen Europa gebeurt. Het is juist de bedoeling om dat uit elkaar te trekken en te zorgen dat de veiligheid aan de voorkant bij Europa wordt geborgd. Op die manier kunnen we op een later moment, of daarvoor, als stap één aangeven dat we niet willen dat ons grondgebied voor teelt wordt gebruikt. Als de teler of de aanvrager dat niet honoreert, kunnen we, als stap twee, zelf besluiten, op grond van ons eigen afwegingskader, of we dat wel of niet willen. Dat is nu precies de basis van het geheel. Daarom blijf ik toch in de stand staan van het ontraden van deze motie.

De voorzitter:

Tot slot, mevrouw Ouwehand.

Mevrouw Ouwehand (PvdD):

Ik zou zo graag helder van de staatssecretaris horen of de constatering die ik heb gedaan, onjuist is. Dat afwegingskader biedt namelijk alleen maar ruimte voor zover de Europese Commissie die grond niet afkeurt. Dat klopt toch?

Staatssecretaris Mansveld:

Ieder land kan zijn eigen afwegingskader maken en gaat dat ook doen. Dat is belangrijk en dat moet natuurlijk juridisch standhouden, zowel in nationaal recht als in Europees recht. Iedere staat gaat zijn eigen afwegingskader maken. Dat moet juridisch houdbaar zijn, dus ja, dat is en blijft mijn antwoord.

De voorzitter:

Goed.

Nee, mevrouw Ouwehand, u kunt niet nog een vraag stellen.

Resteren nog de overige vragen van mevrouw Van Veldhoven en de vragen van de heer De Liefde.

Staatssecretaris Mansveld:

Mevrouw Van Veldhoven vraagt of er gekeken wordt naar innovatie, energieonafhankelijkheid en werkgelegenheid. Ik heb in de brief al gemeld dat het PBL en het ECN innovatie en werkgelegenheid inderdaad meenemen in hun onderzoek. Het rapport kijkt ook nog specifiek naar de effecten van de doelstelling op energiezekerheid, dat komt dan in een export voorbij, en meer specifiek naar de afhankelijkheid van fossiele import. Het rapport gaat ook in op de effecten van werkgelegenheid. Er wordt gekeken naar directe effecten en naar extra te scheppen banen, maar ook naar mogelijke verdringingseffecten. Ik denk dat dat ongeveer de scope is die mevrouw Van Veldhoven wenst.

Mevrouw Van Veldhoven (D66):

Uit de brief was niet helemaal duidelijk of al die effecten alleen bekeken werden op die ene indicator van de CO₂-reductie, of ook op de indicatoren van hernieuwbare energie en energiebesparing. Ik begrijp nu uit de woorden van de staatssecretaris dat het toch over alle drie de indicatoren gaat. Dit zou ook een vergelijking tussen de inzet op één en op drie van die verschillende criteria mogelijk maken.

Staatssecretaris Mansveld:

Er wordt ingegaan op de interferentie tussen de CO₂-doelen, de doelen voor hernieuwbare energie en energiebesparing. Bovendien wordt er ook gekeken naar de meerwaarde van de doelen voor hernieuwbare energie en energiebesparing. Daarmee kom ik dan tegemoet aan het gevraagde in de motie-Vos. Het wordt allemaal meegenomen en komt dan ook naar de Kamer.

De voorzitter:

Dank u wel.

Mevrouw Ouwehand, het is niet de bedoeling om het algemeen overleg hier over te doen. U kunt alleen vragen stellen over de ingediende moties.

Mevrouw Ouwehand (PvdD):

Ik heb een vraag aan u.

De voorzitter:

Aan mij?

Mevrouw Ouwehand (PvdD):

Ja, voorzitter. Op verzoek van de VVD-fractie stemmen we morgen gezamenlijk over de moties die zijn ingediend bij dit VAO en de moties die zijn ingediend bij het VAO over biotechnologie. Toen ik daar een motie indiende over de rechtszaak die Zweden heeft aangespannen tegen de Europese Commissie, heeft de staatssecretaris van Economische Zaken gezegd dat hij nog voor de stemmingen met een reactie daarop zou komen. Die stemmingen zijn morgen en de brief is er nog niet. Zou u aan de staatssecretaris willen vragen of die brief vanavond kan komen, voorzitter?

Staatssecretaris Mansveld:

Voorzitter. Ik heb vanmiddag die brief gezien en mijn medeparaaf eraan verleend. Ik ga er dus van uit dat deze brief vandaag nog, of anders morgen, naar de Kamer komt. Ik weet niet hoe het gaat in de procedure bij EZ en of de staatssecretaris er reeds naar gekeken heeft, maar ik heb in ieder geval mijn akkoord op de brief gegeven.

De voorzitter:

Dank u wel. Dat staat nu ook zwart op wit in de Handelingen, mevrouw Ouwehand. Ik zie de heer De Liefde nog ...

Staatssecretaris Mansveld:

Ik heb nog een vraag van mevrouw Van Veldhoven of de mogelijkheid al bestaat om de 27% hernieuwbare energie op EU-niveau naar het nationale niveau door te vertalen. Je kunt bij de EU-brede doelstelling rekening houden met de nationale omstandigheden — dat is belangrijk — en je treedt daarmee niet in de bevoegdheid van een lidstaat om de eigen energiemix vast te stellen.

De voorzitter:

Een korte vraag, mevrouw Van Veldhoven, echt kort.

Mevrouw Van Veldhoven (D66):

Voorzitter. Er zijn bijna geen sprekers bij dit VAO. Ik probeer het kort te houden. De staatssecretaris stuurt ons een brief waarin zij haar lijn onderbouwt met een argument dat volgens mij hier niet ter zake doet, omdat die mogelijkheid al bestaat. De staatssecretaris zegt: we kunnen gerust naar 27% gaan zonder een nationale bindende doelstelling, omdat we daarmee kunnen voorkomen dat er hoge kosten worden gemaakt. Zij draagt daarmee een heel belangrijke

reden aan om niet naar nationale doelstellingen te gaan. Is zij zich ervan bewust dat met de richtlijn die projecten over de grens al mogelijk zijn? Vervalt daarmee niet een belangrijke reden om naar één bindende Europese doelstelling te gaan?

Staatssecretaris Mansveld:

De bedoeling van de bindende doelstelling is dat die ondersteunend is aan de CO₂-doelstelling. Ik vind het belangrijk — dat heb ik ook gemotiveerd — dat er nationale plannen worden opgesteld waarin men duidelijk aangeeft hoe men die 27% denkt te halen en hoe dat ook optelt. Dat vind ik een voorwaarde. Ik heb ook gezegd dat ik het een voorwaarde vind dat het wordt gemonitord. Op het moment dat je aan iedere lidstaat een bindend doel vanuit Europa stelt, is het mogelijk dat een lidstaat daar niet eenvoudig aan voldoet. Ik vind het belangrijk dat wij als Europa bekijken waar per natie onze kracht ligt, wat we kunnen doen en wat onze eigen energiemix is om aan die doelstelling voor hernieuwbare energie te voldoen. Op het moment dat al die plannen worden ingediend, moet wel duidelijk zijn dat het optelt tot die 27% en dat het wordt gemonitord. Wat mij betreft, is het een vrijwillig plan, maar is het niet vrijblijvend.

De voorzitter:

Ik kijk even naar de staatssecretaris of er nog meer vragen zijn blijven liggen.

Staatssecretaris Mansveld:

Ja, de heer De Liefde heeft aan mij ...

Mevrouw Van Veldhoven (D66):

Ik heb een korte vervolgvraag.

De voorzitter:

Ja.

Mevrouw Van Veldhoven (D66):

Precies datgene wat de staatssecretaris nu schetst, bestaat al. In de huidige richtlijn bestaat al de mogelijkheid om een deel van de Nederlandse doelstelling van 14% in het buitenland te realiseren. Die mogelijkheid bestaat al, dus waarom is dat argument nu nodig om naar die 27% zonder nationale bindende doelstelling te gaan?

Staatssecretaris Mansveld:

Het is een onderdeel van de motivering in het pakket om die 27% als bindende Europese doelstelling te onderbouwen.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Staatssecretaris Mansveld:

De heer De Liefde heeft over het nationaal afwegingskader gevraagd wat nu de inschatting is van een gekwalificeerde meerderheid. Ik heb daar op dit moment niet de laatste stand van. Ik ga ervan uit dat morgenochtend ook nog zal worden overlegd. Ik heb eerder gemeld dat bij de vorige stemming, bij de peiling in de Raad, Frankrijk en België aangaven sterke twijfels te hebben bij het voorstel en Duitsland aangaf zich te willen beraden en te willen bekijken wat de effecten zijn voor Duitsland, maar dat de minister met een positief bericht terug zal gaan naar Duitsland wat haar persoonlijk betreft. Dat is voor mij de laatste stand van zaken. Ik weet inmiddels uit ervaring dat 24 uur voordat de Raad bijeenkomt dergelijke gesprekken intensief plaatsvinden. Er is volgens mij geïnformeerd wat nu de stand van zaken is, maar dat was mijn laatste stand van zaken. Het voorstel is natuurlijk geamendeerd. Morgen zullen wij zien hoe het definitieve voorstel door de stemming komt.

De heer De Liefde (VVD):

Dat is helder. Ik heb er begrip voor dat het in de laatste 24 uur in de snelkookpan gaat. Ik heb nog een vraag over de appreciatie van mijn motie door de staatssecretaris. Zij geeft aan dat de motie ondersteuning van beleid is. Ik ben benieuwd hoe zij het verzoek daadwerkelijk denkt vorm te geven en hoe zij de Kamer actief zal betrekken tijdens het opstellen van een nationaal afwegingskader. Hoe ziet de staatssecretaris dat voor zich?

Staatssecretaris Mansveld:

Nou, voorzitter, ik heb gezegd dat wij eerst het besluit afwachten en dan aan een afwegingskader gaan werken. Ik zal een voorzet doen voor dit afwegingskader en hierover met de Kamer het debat aangaan om vast te stellen of het daadwerkelijk het kader is dat de Kamer meent dat het zou moeten zijn.

De heer De Liefde (VVD):

Dat is het reguliere proces. Bij andere onderwerpen is dit het proces dat normaliter gevolgd zou worden. Juist bij zo'n gevoelig onderwerp als dit en met de toezegging van de staatssecretaris dat wij actief worden betrokken bij het opstellen van een kader, kan ik mij voorstellen dat een tussenstap wordt gecreëerd voordat officieel een voorstel van de staatssecretaris naar de Kamer wordt gestuurd. Staat de staatssecretaris hiervoor open?

Staatssecretaris Mansveld:

Wij kunnen bijvoorbeeld vanuit de wensen van de diverse fracties kaders opstellen en vervolgens bekijken of wij binnen die kaders kunnen werken. Ik heb geen enkel bezwaar tegen zo'n tussenstap. Ik vind het wel belangrijk dat wij op een gegeven moment een document hebben waarbinnen wij afwegingen kunnen maken. Ik heb geen enkel probleem met het aan de Kamer voorleggen van kaders en dilemma's in bijvoorbeeld een position paper. Naar aanleiding hiervan kunnen wij dan een afwegingskader opstellen dat wellicht dan al heel eenduidig kan zijn. Ik vind het belangrijk dat wij niet vrijblijvend een debat ingaan, maar dat ik de Kamer een kader meegeef waarin alles is opgenomen wat voor de Kamer belangrijk is geweest tijdens de afgelopen debatten.

De beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

Dank u wel. Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van dit VAO. Over de ingediende moties zullen wij morgen stemmen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.